

OBRA A LLAORS DEL
BENAVENTURAT LO SENYOR
SANT CRISTÒFOL

Ver imagen en el original

[a 2] Lo darrer jorn del mes d'agost de l'any MIL.CCCC.
LXXXVIII., dins la parroquial sglésya de sent Johan, en la
ciutat de València, fon aparellada insigne plasça, axí
ornada de tapesceria com de diverses presones d'onor, en
la qual se portà una singular y ben feta praderia de molts
ramellets, excelents peuets y olós suavíssimes per honrrar,
en la sua ymatge o figura, al benaventurat màrtir, cava
ller de Jesús, monseñor sant Cristòfol, en or pur maçís
maravelles ament obrada. Lo qual estimat joyel fon donat
per lo magnífich En Pere Gisquerol, menor de dies, al qui
millor en cobles diria laós del predit gloriós sant, satis
fent a la molta devoció que ·l sobredit li porta. E jatsia
que de açò, alguns dies abans, fossen fets y possats per
los lochs públichs de la ciutat ben ordenats libells, emperò,
aquell dia del consistori, ensemps ab lo libell, per part
dels reverents e magnífichs jutges, fon lesta e presentada
la preposició del tenor següent:

[PROPOSICIÓ]

Vist que la Sgleya militant deu
himitar la triüñfant de parahís, de
hon tenim tan cert avís

[a 2 v] que, ab alta veu,
 àngels e sants tots loen Déu
 ab alegria,
 seguir deueu tan santa via,
 y, ab acordança,
10 deueu cantar sens fer mudança
 laós tan altes
 perquè perdone nostres faltes
 Déu infinit.
 Loem Aquell que dia y nit
 se deu loar.
 Loem la Verge sens par
 que ·l concebé
 hi ha parit lo nostre Bé,
 restant donzella,
20 puix en los cels, per maravella,
 és tresorera
 dels béns del Fill hi dispensera
 molt liberal.
 Loem també l'angelical
 beatitut.
 Loem no menys la gran virtut
 de sants hi santes,
 entre los quals les laós tantes
 d'aquest insigne

[a 3] 30 Cristòfol, sant, humil, benigne,
clar se demostren;
les set virtuts a ell se prostren,
hi l'aureola
de verge y màrtir; la estola
axí l'abilla,
que nmig d'un flum és fèril ylla
frutificant.
Sobre l seu coll a Déu portant
molt dignament,
40 ell lo portà ·n lo pensament
hi dins lo cor,
hi preïcant-lo sense por
tanbé ·l portava,
davant infels lo confesava
Déu hi Senor.
De grans laós merexedor
molt singular
és aquest sant fènix sens par,
puix és tan gran,
50 festes molt grans per él se fan.
Hi per capelles,
hi per cantons figures belles,
hi bells retaules
,hi per palaus se'n mostren taules

[a 3 v] hi per escales,
 és guardià guardant les sales
 dels qui reclamen,
 y és avocat d'aquells qui l'amen;
 y axí ·ns procura,
60 que n goig nos muda la tristura,
 fent richs los pobres,
 y als seus devots en bones obres
 los fa finir.
 Essent ell cell hon resplandir
 volgué lo sol,
 lo manifich de Gisquerol
 Pere, menor,
 il·luminat de la claror
 d'aquest estel,
70 mogut d'amor y de bon zel,
 vist lo valer,
 los mèrits grans, y lo poder,
 hi la excel·lència
 del màrtir sant, que ·n paciència
 lo món vencé,
 vencent son cor de molta fe
 hi d'esperança,
 ha concertat, ab gran puxança,
 aquesta plaça

[a 4] 80 perquè vejau la fina maça
de què són fetes
les grans laós, dignes, perfetes,
d'aquest beneyt,
sobre lo qual mirau asseyt
lo Redemptor,
senblant al pal, hon, salvador,
lo món salvà.
Cadora gran hon trihunfà
lo Rey dels reys,
90 estrado rich hon les dos leys
han repossat.
Donchs, escoltau ab caritat,
sens Fer remor,
hi enceneu de gran amor
lo vostr· entendre
perquè millor puguau compendre
laós tan altes.
Veureu un joch tot net de faltes,
veureu sciència,
100 veureu estil hi eloqüència
del sant que ·s loha.
De molts veureu l'aygua que ·s poa
de fonts molt clares,
veureu alguns fer alimares

- [a 4 v] y ·ls altres, juntes,
 veureu los uns per córrer puntes
 arnés que porten,
 altres veureu com se deporten
 cercant los prats,
110 veureu com vénen devissats
 ab praderies,
 invecions, orfebreries
 hi richs esmalts,
 obres perfetes sens defaults,
 verssos hi rims,
 y enteniments veureu tan prims
 com fil d'aranyes.
 Laós veureu les més estranyes
 y les més fines
120 que dels doctos en les cortines
 pintar se poden.
 De l'univers lo vogi roden
 y ·l cel trespassen,
 hi per filera streta passen
 no pagant marques,
 Donchs, del tressor obrint les arques:

LIBELL

[a 5] Veniu, veniu, virgilis y pertrarques,
 veniu ensemps tan elegants poetes,
 puix que, lohant los sants y pratriarches,
 en alta mar naveguen vostres barques
 d'enteniment a brúxoles perfetes;
 veniu, loau lo sol entre planetes.
 Loau lo sant, qu'és gran en la presona, gran de
 virtuts y gran en la fama, loau-lo tots, de
 trihunfant corona 10 gran cavaller, que gran
 exemple ·ns dóna de màrtir gran, portant florida
 rama tal que lo món y ·l cel d'aquell s'enrama.
 Ab tal estil fareu set cobles belles loant tostemps
 sent Cristòfol benigne; colliu d'aquell les flos hi
 maravelles y, component ynvincions novelles per
 a mostrar lo seu valer insigne, lo jorn darer
 d'agost vos hi consigne,
 Dins sent Johan la plaça concertada
 20 se mostrarà a vespres, fet l'ofici;
 serà lo pris figura ben obrada
 del sant mateix, en or pur figurada,

NOTES: PROPOSICIÓ; 8,—*deveu*, orig. *deven*; 53.—*belles*, errada
 pe: *bells*; 64.—*cell*, occitanisme, 'aquell'; 84—*mirau*, orig. *miran*;
 104.—*alimares* (*alimara*), 'llumenària'; 106.—*córrer puntes*, en
 els torneigs, 'fer córrer perseguint'; 125.—*marques* (*marca*),
 'impost damunt persones o coses pel pas de la frontera o límits
 comarcals'.

al que millor dirà sens algun vici y
 atenyerà d'onor lo beneffici.

[a 5 v] Dos reverents dotats de clar entendre
y un generós de grant honor y estima
jutges seran, que no són de rependre
mas de valer; d'aquells podeu comprendre
que juzgaran hon lo mellor s'arrima,
30 rams, fulles, flos, lo fruyt, rael's y çima.
Mestre Matheu, tehòlech que 's nomena,
mossèn Gasçull y 'l digne mossèn Luna
descobriran hon és d'or fi la mena y on de ben
dir se trobarà la vena; declararan ab un
amor comuna, sens passió ni falsedat alguna.

Segueixen-se les obres dels dehidors, agraduades per son
orde, ço és primera, la del guanyador, e après tantost la
obra dignament coronada, e axí les restants com a més
dignes, finament examinades, a la obra del pris més acos-
tades, jatsia que 'ls dehidors a la honor no sien entessos
en senblant agraduació.

I

OBRA DE LOÍS ROÍZ AB LA QUAL GUANYÀ LA
JO(N)YA.

[a 6] Après d'aquell tan rich virginal temple
 que Déu hi hom portà, mortal passible,
 vos elegí maravellós exemple
 Aquell mateix que ·n vós mirant contemple
 per a portar a Ell, fet inpassible,
 en aquest món, per vós fent-se visible.
 Cristòfol sant, columna sou tan alta,
 tan gran, tan ferm, tenint qui us sostenia,
 que ·ll món y ·l cel y ·l Mestre que ·ls esmalta
10 haveu portat; i ·ls peus no feren falta,
 ni defallí la virtut que ·ls tenia, puix vós tingués
 l'esforç de Déu per guia.
 Vós, bella nau, tenint l'arbre de vida
 en vostres mans y ·l fruyt sobre la squena,
 portàs lo pa que ·ls famegants àvida,
 portàs lo preu de valor infinida,

[a 6 v] L'estrenu cor de cavaller insigne,
lo gran valer que gran vos ha fet créixer,
sant gloriós, designen que sou digne
de ser tan gran que, vencent lo maligne,
meritament haveu pogut merèixer
30 que us ha Déu fet d'infel per sant conèixer.
A gran vassall, gran rey se representa,
a gran señor, tan grans serveys pertanyen
, a vós, gigant, David Déu se presenta
la mort vencent, que ·n vida molt contenta
regnar vos fa, puix vostres peus se banyen
en lo gran flum on grans mèrits se guanyen.
Als Màgichs Tres, l'estel clar que ·ls guiava
no fon tan clar com lo que us il·lumina
aquest Estel, que per ells s'adorava;
40 més clar que ·l sol en vós clar se mostrava,
portant-lo vós per cimera divina
quan començàs a fer dels cels la mina.
Vós sou lo pont, vós, la velera barcha,
vós sou lo pas del socors que us socorre
l'arbre portant, on lo gran Rey monarcha
ha triüfat paguant l'antigua marcha;
y sou dels murs del cel aquella torre
que guarda ·l port hon tot perdut recorre.

[a 7] Altar devot, los vostres muscles foren,
50 mirant l'anyell Jhesús Déu qu' i repossa,
retaule viu, que vius esmalts coloren,
en vós florint lo que ·ls àngels adoren;
sou vós l'esfalt esfaltat de la rosa
que produhí de Déu la verge sposa.
Vós, Symeon, lo prengué en los braços,
vós li digué, cantant, lo «*Nunc dimitis*»,
vós sou lo fort que romp los mortals laços,
vós, dispenser dels divinals percaços,
tants ne rebés, que huy per vós són quitis
60 los asetgats en nostres mortals sitis.
Vós, batallant ab armes d'esperança,
lo món vencés hi quant aquell estima,
vençés l'infem portant la fe per lança,
vencés la carn ab ferma confiança
de caritat, y aquella fon la cima
que ·n grau tan alt de màrtir vos sublima.
Ni vivint mort y mort vivint, palmera
de vencedor teniu molt coneguda,
hi fos hi sou de Jhesucrist bandera,
70 y als penidents haveu mostrat carrera,
per hon, homil, corona us és venguda,
desestimant la glòria vençuda.

[a 7 v] Fon vostra fi principi d'aquell viure
on sant viviu per gloriosa fama,
vostra mort fon un eternal reviuere
ab mèrits tals que no · poden escriure,
tostemps cremant dins vós la ·ncessa flama
d'aquell- amor que l'ànima us inflama.
D'un riu de sanch passàs en lo viatge,
80 quant vós partís d'aquest baix emisperi; lo
Redemptor de l'humanal linatge vos fon segur
e luminós passatge per a pugar al divinal
inperi, on dels treballs fruïu lo refrigeri.
Roíz.

II

OBRA CORONADA DEL VENERABLE MOSÉN
PERE D'ANYÓ, PREVERE .

Aquell sol clar de replandor eterna
que del món fosch les tenebres bandeja,
Cristòfol sant, vostra fosqua lanterna
féu clarejar dins la seurà caverna
dels cechs pagans, perquè del món se veja
la gran claror que dins vós tan clareja.

[a 8] Ni per trobar en la mortal comarcha
lo *més* gran rey que fos daball la spera,
vostre sant cos fon molt segura barcha
10 on enbarcàs lo divinal Monarcha,
passant lo flum, mostrant-vos qu' Ell Déu era
quant, en senyal, florir féu la palmera,
Al Qui los cels no pogueren compendre, vós
mereixqués tenir-lo sobre ·ls braços;
lo Qui pogué tots los noti cels stendre entorn
del món, a vós se deixà pendre,

[I] rúbrica.—*jonya*, errada per *joya*; rúbrica.—*vissible*,
orig *vississible*; 25.—*estrena*, 'valent'; 4l.—*cimera*, orig.
cunera; *plomall*, 'figura d'animal o altre ornament que
coronava la part superior de l'elm dels cavallers'; 58.—
percaços (*percaç*), 'cosa adquirida amb esforç'.

puix vos trobà desenlaçat dels laços
que ·ns fan privar dels eternals percaços.
Les vostres mans, l'Anyell, qu' és Déu, muntaren
20 sobre l'altar del vostre coll insigne;
los vostres peus, Qui porta ·l món portaren,
hi ·ls ulls mortals, los immortals miraren
del Rey etern, que per fer·vos més digne
homil vingué a vós, que us véu benigne,
Lo qui gran temps, ab crits de beu perfeta,
profetitzant, cridà lo gran psalmista,
volgué venir allí on tingués feta
de tronchs hi fanch una chiqua retreta,
perquè us mudàs en goig la vida trista
30 aquell gran Bé que tots los béns conquista,

- [a 8 v] Y al que portà dins la verge cloenda
la ·nperadriu de l'eterna! inperi,
vós lo dugués, mostrant-vos Ell la senda
del ver camí qu' entre ·ls sants vos atenda,
on d'Ell rebeu divinal refrigeri,
puix lo servís en lo baix emisperi.
Hi sou castell fundat sobre la roqua
de l'alt Syon, vallegat d'esperança, y en lo
merlet que ·n lo més alt cel toqua
40 la voluntat a l'etern Déu col·loqua
per fel alcayt, lo qual, ab gran puxança,
ha fets de goig los murs, hi de temprança.
Torre sou fort on Déu fon l'atalaya
volent mostrar que per tot vos aguarda;
lo fort Satan no sols per vós esmaya,
mas vostre nom axí granment l'esglaya,
que dins l'infern, vençut de vós, se guarda,
puix veu portau Jhesús en la reguarda.
Vós lo portàs, primer, dins la crehença
50 ab cor homil, y, après, damunt la squena; y en
lo pricar lo dúyeu sens temença,
als cristians portant d'esforç valença
quant de sos mals volien fer esmena,

[b 1] martres morint ab grans turments hi pena.
Portàs-lo més ab santa disciplina
per grans treballs en la presona vostra,
d'on memspreàs nostra vida mesquina
per himitar la magestat divina,
la qual en vós lo seu gran poder mostra,
60 puix tants infels portàs a la fe nostra.
Carro sou bell, guarnit de rodes quatre,
que són virtuts cardinals nomenades;
són los cavalls de fe per fort combatre
lo flach esforç del poder ydolatre,
hi per l'entorn, ab caritat brodades,
portau d'amor les cortines clavades.
És en lo mig la cadira pomposa hon,
Déu portant, portàveu lo Qui us porta,
y és lo dosser vostra vida penosa,
70 los paraments, la pena gloriosa
que vós passàs, dexant la vida morta
en los turments que ·l ver màrtir comporta.
Per los verts prats la vostra sanch corria,
hi vostra carn mostràveu squinçada,
del pus alt cel lo clos portal s'obria,
y, entre cruels, vostre viure moria
quant presentàs vostre ànima sagrada
en mans d'Aquell que l'avía formada,

[b 1 v] De la qual mort se féu un riu de vida
 80 on, sobre sanch nadant, dexàs lo viure,
 d'on vos prengué la Bondat infinida
 sobre • 1 seu coll per dar-vos més complida
 la dignitat, que us fa màrtir d'escriure
 y entre los sants, après de mort, reviure.
 Anyó.

[II] 15.—*nou*, orig. *nou*; 30.—*tos*, errada per *tols*; 31.—*cloenda* 'claustra' (no figura al DCVB); 39.—*merlet*, 'penyal isolat o sobressortint en les muntanyes'; 45.—*esmaya* (*esmaiar*), variant per *desmaiar*; 57.— *memspreàs*, errada per *menyspreàs*; 70.— *paraments*, 'draps amb què es cobrien i guarnien els cavalls per a una festa o per a la guerra'.

III

OBRA DE PERE MARTÍNEZ, A LA JOYA.

Palma tenint Jhesús alt en la çima,
 arch triüfal qui sosté la fe nostra,
 pilar exçelç on l'Eternal s'arima,
 noble giguant y gran de gran estima,
 ¿qui us pot loar mirant l'ymage vostra
 entre ·ls perfets tenir perfeta mostra?
 Vós sou lo pas, lo pont y la gran barca,
 la nau d'amor portant rica pastura
 per hon passàs l'etern Déu hi monarca;
 10 pintada veig per tots lochs esta marcha:
 temples, carrers, portals, ab viva cura,
 brodats estan de tan real figura.

- [b 2] Homilitat féu desigàs la pensa
servir gran Rey, segons lo test declara;
vingués d'ací a l'infernal ofensa,
mas del Sathan vos fon la creu defensa
y, conexent lavós l'error tan clara,
prest elegís fer vida molt preclara.
Un ermità, donant-vos lo batisme,
20 mudàs lo nom de Reprovat tristísim:
Cristòfol sant vol dir «portant l'Altisme»,
dels canancus dexant lo trist loysme;
axí tornàs, de pobre, molt riquíssim,
de plor, en goig, de infel, a fel santísim.
Ab tres pilots, amor, fe y esperança,
pasàs pel riu trossells d'òmens ab pena,
molt pascient y ab ferma confiança,
fins tant que fés del muscle sant balança,
y axí pessàs or fi de pura mena,
30 l'eternal Verb portant damunt la squena,
Y com la creu lo sostingué passible, e Symeon
y sa mare infanta, vós lo tingués immortal
inpassible, y ·l qui tocar en l'ort, fen-se visible,
gens no ·s dexà a Magdalena santa, del çel vingué
a seure ·n vostra manta.

[b 2 v] Tehòlech gran restàs en esta luyta
passant al coll l'anyell Déu-Hom benigne,
y après tantost cuytàs ab molta cuyta
40 a tresplantar de fe la dolça fruyta
en los infels, bon cavaller insigne,
fort destruynt l'exèrcit del Maligne.
Hi dels primers encontres vos pegaren
un gran bufet, senblant al cas inorme
quant los juheus a Crist altre ·n donaren;
on demostràs los qui sos mals vengaren
no ser prou fels, y vós a ells diforme,
y en nom hi fets a Jhesús molt conforme.
Vingueren molts oynt vostres morlanes
50 sonar la ffe tan dolçament y afable,
hi convertits, dexant les sectes vanes,
mullers hi fills, y les vides mundanes,
màrters morint, vençeren lo diable,
prenint l'esforç de vós, sant venerable.
Y ·l rey tirà tan gran yra prenia,
qu·, armats docents, tramés per vos ofendre;
als quals preycàs, parlant ab alegria,
com Jhesús féu, quant Judes lo trahia,
als d'Irael, deixant-vos, sens contendre,
60 anyell homil, les mans a ligar y pendre.

- [b 3] Pintat d'açots, de foch, plagues y penes,
y de turments brodat com una lista,
la mà cruel, tallant del coll les venes,
la sanch brollà, donant de lum estrenes
al poble cech, y ·l rey cobrà la vista
com féu Longí al peu de la creu trista,
Si ·l gran prossés legim de la gran vida,
martre penat en mans d'infels manobres,
se pot ben dir que la teniu guarnida
70 de grans virtuts y esmalts tan excel·lida,
y a l'infinit tresor de richs y pobres
molt li senblau, Cristòfol, en les obres.
Axi nafrat, com l'escrit meu reporta,
penà lo cos de penes fort estretes,
y ara ·n lo çel l'ànima se deporta,
cullint lo fruyt en la divinal orta,
qu· así sembràs, obrant obres eletes
de caritat y de amor perfetes.
Donchs, sant barquer, hoiu la veu que sona
80 cridant d'est món en la mar qui us cativa: «Cristòfol,
prest veniu, que ·ns nega l'ona
del pou d'infern, y · l seu golf nos afona;
dau·nos la mà passant la vida squiva
d'est viure mort en l'altra vida viva». Martínez,IV

[b 3 v] OBRA D'EN LOÍS GARCIA, NOTARIO.

Mayor de tots creats de una pasta
hi parahís del sants portant bandera,
vostres lahors, qui recontar-les basta,
en sanch real, Cristòfol, vostra casta,
vós excel·lís après la cançellera
mare de Déu, dels pecadors dreuera.

[III] 26.—*trossets* (*trossell*), 'farcell', 'bolic'; 49.—*morlanes* (*morlana*), 'nom de certa campana'; 66.—*Longt*, soldat romà que donà la llançada a Jesús crucificat; 75.—*l'ànima*, orig. *ta mina*; 82.—*golf*, 'gran extensió de mar situada molt lluny de la terra'.

E porseguint de Jhesús la carrera,
tingués desitgs la magestat divina
objecte fos de vostra pensa vera,
10 y executant la voluntat sançera
en ben obrar, l'intent vostre l'afina
perquè d'infel rompéu la cortina.

Dels cavallers errants se determina
foren aquells de glòria nfinida,
apòstols sants instruïts en la Sena;
per a fruhir dels cels aquella mena
foren, contents, martres: perdre la vida
y a ben morir caseu d'ells s'i convida.
Entre los quals vós, de gran estatura
20 jagant molt bell, per capità us pregueren; cathecomí
pressa la vestidura,
vicis y mals apartàs ab tal cura,
que may en vós ajustar s'i pogueren,
dins vós sens pus totes virtuts vingueren.

- [b 4] Armes prengué per a senblant conquesta
perquè ·ls torneigs vençé seu ab gran força;
virginitat vos féu la sobrevesta;
lo vostre scut, de fe santa requesta;
la caritat, jamés en vós féu orca,
- 30 ans als perills molt resident estorça.
Lo bicoquet que ·l vostre cap portava
era guarnit de constant fortalea,
entorn del qual un títol s'i mostrava;
deya lo mot: «A vós, Déu, desigava
mon sperit, qui sou vera bonea»;
flames d'amor foren vostra jornea.
Molt batallàs quant vençés lo diable
d'estat real a vós se demostrarà;
quant véu la creu all foch espantable
- 40 y a tots los seus camí desvariable,
ell vos mostrà, anant per mig la xara,
que fon treball que molt vos enuguara.
D'on conegués lo temor que tenia,
fent-li quesits de tal error cuberta;
sabut l'engan, partís la co[m]panyia:
prepòsit ferm en vós may se desvia;
la voluntat ves Déu tingués desperta
perquè dels cels la porta us fos uberta.

[b 4 v] Fet cristià dins lo sant ermitatge,
50 d'umilitat la lum tingués encessa;
per ço prengué d'aquell riu lo pasatge,
hon esperàs lo concertat guiatge
collint les flos de la ·ternal devesa,
fent grans serveys a la divin· altesa.
D'on meritàs gustar glòria tanta
ver Déu hi hom ab vostres mans tractàveu,
lo muscle sant fon gloriosa manta,
l'aygua creixent lo vostre cor espanta;
bé us paregué que tot lo món portàveu
60 hi de l'Infant molt vos meravellàveu.
Excel·lís vós, ab la Verge sagrada,
quant de son Fill rebés tal benefici:
ella ·l portà dins la canbra tancada,
vós, sobre ·l coll joya tan estimada;
tractà'l bolcant, vós fent-li gran servici,
tots los trebals donàs per sacrifici.
Sa magestat venir lo féu en terra;
essent de cor axí homil, senyora,
vós lo cridàs guarnit de tal desferra;
70 axí us donà de parahís la serra,
hon vostre nom tan dignament s'onora,
y en aquest món nos restà en penyora.

[b 5] Ja vós vestit de gràcia molt neta,
ab vostra veu molts infels convertíreu,
hi per guanyar dels martres la retreta,
pricant tostemps de nostra ley perfeta,
per Jhesuscrist ab gran fervor moríeu,
tant, que ·ls turments molt poch vós lo[s] sentíeu.
Fonch vostra mort après de grans martiris:
80 levat lo cap ab sanch molt abundosa,
la qual donà als ulls del rey col·liris
fent-li cobrar claror com cremants ciris,
fós vençedor ab fama gloriosa,
als cels tenint corona sumptuosa. LOIS Garcia.

V

OBRA DE BALTASAR JOHAN BALAGUER

¡O lum tan gran que torba y enluerna
los ulls tan flachs de nostra dèbil pensa!
Puix vós teniu, tenint la lum eterna,
lum sobre lum, ma vista, que s'inferna,
fer no porà del quant valeu compensa
si ·n mon poder lo vostre no dispensa,
Vós encengués foch d'un ardor tan digne,
que, ·n Déu calfant, féu ablanir com cera
de gent infel l'acer dur y maligne,
10 d'on hixqués vós, Cristòfol, lum insigne,
Déu eternal essent la pedrenyera
que traure sol d'acer lum verdadera.

[b 5 v] ¡O nau molt fort! Vós may rompre us podíeu

perquè del cel les bales grans portàsseu,

y en roques grans prop del perir veníeu,

quant per servir lo mayor rey metíeu

[IV] 15.—*Sena*, llegiu *Cena*; 21.—*cathecomi*, ant. 'catecumen';
30.— *resident*, segurament *resistent*; 31.—*bicoquet*, gal·licisme,
'casc semblant al bacinet' (Riquer, *L'Arnès del Cavaller*,
Barcelona, 1968, p. 132); 36.— *jernea*, 'peça de vestit exterior
que portaven els homes, principalment els heralds i patges, i que
arribava més avall de la cintura i es subjectava amb una corretja';
41.—*anant*, orig. *avant*; 42.—*xara*, valencianisme, 'garriga', 'bosc
de mates o arbusts'; 43.—*enuguara*, llegiu *enutjarà*; 45.—*quesits*
(*quesit*), 'pregunta'.

la proha ·n mal, d'on vólch Déu escapàsseu,
y après, de ffe, la flàmola mostràsseu.
Car trobàs port, que segur viure ·ns dóna,
20 havén passat més que ·ls perills de Flandes, quant
reys mortals y ·l Sathan, que ·ns afona.
dexat hagués, y, essent tan gran presona,
del cel plegués en les més altes bandes,
Déu fent venir perquè li fósseu andes.
¡O pont molt bell de pedra cretallina,
lo qual d'amor en Déu grans archs tenia!
Los fonaments essent d'El fel doctrina,
l'aygua d'infern no us causà jens ruhina,
puix may caygués en riu de fellonia
30 quant tanta jent passàveu cascun dia.
Vós sostingués per ço lo cel y terra
Aquell passant que·n Si tot lo món porta;
en vós passà, y vós en Ell de guerra
passàs en pau, absolt de tota l'erra,
puix, crent morir pel gran pes que us conforta,
reviure vós la vostra vida morta.

- [b 6] ¡O sacerdot cridat per tres vegades
 y agrduat per l'eternal sant Pare!
 De crisma són les vostres mans sagrades,
40 puix de Jhesús les carns glorificades
 tocàs tan bé, qu' après la Verge mare
 algú no trob ab vós que s'acompare.
 Mostra's en alt alçant l'Ostia pura
 y ·l cos sagrat d'Aquell qui us volgué renbre;
 casulla us fon caritativa cura,
 y ·l camís blanch, virginitat segura,
 d'on mereixeu lahós que ·m fan molt tembre
 perquè ·n paper y en baix estil les semble.
 ¡O bell verger hon fon l'arbre de viure
50 y ·l parahís quant Déu al muscle us seya!
 Vostres fruytals, ab l'enpelt del reviuere,
 feren tants fruyts, que no ·ls poria scriure,
 puix goig exçelç fruytà quant Ell vos deya
 ésser lo Rey que ·ls altres regnar feya.
 ¡O gran Joseph, spòs de la ley santa!
 Lo sech bastó florí ·n vós per miracle,
 florí no menys de fermetat la planta
 produhint flos y fruyt de fervor tanta,
 que us féu anar a morir sens obstacle,
60 per lo Qui us féu ésser d'Ell tabernacle.

[b 6 v] ¡O gran y homil! Vós no us volgués defendre
dels que seguís, fent que ·n la fe us seguien.
Jhesús senblàs, que ·s volgué dexar pendre,
y ab rey cruel, luytant, volgués contendre,
vós, despullat dels actes mals que ·ns tiren,
y Ell, nuu dels bons, que per vós lo vestiren.
Aquell s'untà ab oli de bravea perquè
us fes prest alleneguar tal mostra,
mas vós, untat ab lo de fortalea,
70 prest lo vençés ab ginys de saviea,
puix l'ull perdent, guarit ab la sanch vostra,
vos féu seguir y onrrar, crent, la ley nostra.
¡O gran senyor, que de les porpres nobles
de castedat ornà les dones males!
Vós abillàs de grans virtuts molts pobles,
y ab vostra sanch, morint pels béns immobles,
fés carmesins tan bells, qu·, ab santes gales,
al çel pujant, n'enpaliàs les sales,
Estau prop Déu, après Nostra Senyora,
80 puix lo portàs vós en tantes maneres,
hi, dels brocats del goig que us enamora
essent vestit, féu tan per Qui us honora,
que, dignament, ab festes verdaderes,
vos colen tants enrramant les carreres.
Balaguer,

[V] 5.—*compensa*, 'compensació', orig. *compesa*; 23.—*pleguàs*
(*plefar*), ocidentalisme, 'arribar'; 35.—*us*, orig. *ns*; 36.—*reviure*
vós, probable errada per *reviu en vós*; 37.—*cridat*, orig. *crida*;
53.—*fruytà*, orig. *fruyts*; 73.—*de les*, orig. *dels*; 79.—*prop Déu*,
orig. *prop de Deu*; 81.—*dels*, orig. *del*.

[b 7] OBRA DEL GRAN TROBADOR MIQUEL MIRALLES.

Temple guarnit de real disciplina
on, scolpit, l'infinit Déu se mostra,
carvoncle bell, estela matutina,
sol resplendent que ·ls mortals il·lumina,
fènix perfet en esta silva nostra,
grandeses grans designa vostra mostra.
Dins en lo bosch tallàs la gran palmera
sols per varar lo leny dels vostre viure
en lo gran riu, hon fès pont hi carrera
10 del vostre cos, al gran perill que y era, los
pelegrins passant a port delliure
perqu' entre ·ls sants poguéssau vós reviuire.
Honrar vos han les erbes ab puxança,
puix, molt homil, sou plàtanus benigne;
honrar vos han dels arbres la senblança,
puix és palmer y cedre que ·ls avança
en celcitut vostre cos tan insigne
ab gran avanç, entre los dignes, digne.
Honrar vos ha la montanya lohada
20 on de Nohé s'aturà la gran arca,
puix vós, dels vius, sou mar tan exalçada
que ·n vostre port restà ferm encallada,
dels devinals tressós, la noble barqua
que ·l mayor Bé de tots los béns abarquà.

[b 7 v] Volàs tan dret, que may torcés les ales,
tenint Jhesús per ferma tremuntana;
axí guanyàs de puritat les sales,
on acollís lo pes hi sacres bales
dels cercles alts hi de l'orla mundana,

30 desenbarcant los çels en terra plana.
Lavós restàs ab l'ànima fornida
de santedats exçelses hi molt nobles;
ab set virtuts hi set dons exçel·lida,
seíanta-y-dos lenguatges d'esta vida
tanbé ls sabés per sermonar als pobles,
los quals portàs a nostra fe immobles.
En un gran mont teníeu figurades
les armes grans del vostre viure sacre:
un gran leó ab les ungles tallades,

40 braços hi mans, d'umilitat, liguades
en un caper de fe y d'atzur de acre
hi baix als peus tenint un falcó sacre.
Sobre seu cap un gran sol resplandia
de caritat, que ·l gran leó calfava;
la noble pell, d'or apurat tenia,
sobre la qual un títol reluhia
ab virginals esmalts, que declarava
la castedat que ·l vostre cos servava.

- [b 8] Gran capità partís d'aquell boscage
50 per dar combat al poble ydolatre,
y, essent al loch del vostre romiatge
entre la gent d'aquell infellinatge,
ab grans sermons començàs a combatre
tirant tals colps, que no són de rebatre.
Hi derocant dels més sabuts la força,
seguint tostemps vostra noble conquesta,
un cruel rey de la mateixa escorça
féu navegar la vostra nau a l'orca,
en mar de sanch, per fer a sos deus festa,
60 la qual après los fon cruel tempesta.
Car, après mort, vostra sanch virtuosa
li féu cobrar la vista per miracle;
lavós, molt prest, ab pensa delitosa,
se convertí a ley molt virtuosa
ell hi deu mil sens fer algun ostacle,
y an obtengut, per vós, sant abitacle.
Vós, florint lir senbrat en grans espines,
quant fós collit dels martres dins en l'orta,
fós tresplantat prop les roques divines,
70 restant de vós, als vius, santes doctrines
ab què poran obrir dels çels la porta,
on l'esperit vostre tant se deporta,

[b 8 v] ¿Qui porà dir laors tan excel·lides,
 si sots los çels hi ·l món fós ple de letres?
 Car vós guanyàs salut a deu mil vides,
 columna gran hon estan scolpides
 del més alt çel los sobiranes letres,
 d'on atenyen les divinals impetres.
 ¡Castell molt fort que ·l pus alt çel descobre
 80 hi d'aquest món al parahís poch dista!
 En vós miram, dels çels, lo gran Manobre,
 que s'és fet lum del vostre canelobre,
 que ·n sant nengú jamés axí fon vista,
 il·luminant la nostr· ànima trista.
 Miralles,

VII

OBRA DE AUSIAS DE SANT JOHAN

Si dels infels Polifemo y Golies,
 y altres jagants, per cosses mundanes
 ne fan recort proses hi poesies
 y era ·l goig d'ells humanes fantasies,
 devem deixar d'aquells les obres vanes,
 puix coneixem ésser cosses profanes.

[VI] 20.—*Nohé*, orig. *Noche*; 32.—*exçelses*, orig. *excels*; 4l.—*caper*, errada per *claper*, 'munt de pedres en el camp'; 51.—*romiatge*, 'peregrinació'; 79.—*molt*, orig. *mort*.

 Cristòfol, vós, gran jagant y benigne,
 qui mereixqués honor tan gloriosa,
 qu· entre -ls sants tots sou estat vós lo digne
 10 qui sou pugat en un grau tan insigne,
 que fós la nau, de glòria ·bundosa,
 de Déu, y fès vida tan virtuosa.

- [c 1] L'enteniment en vós elevat era
per divinal amor que us inflamava;
l'Esperit Sant espirà-us la carrera,
la qual seguís, sens perdre la drecera,
dels reys cerquant lo qui més trihunfava,
ab gran desig de fer ley qu' ell servava.
Y ·1 gran Satan, volent ell desviar-vos,
20 puix conegué que vós ver Déu çerquàveu,
del sant intent treballà d'apartar-vos,
y ab liguams seus del tot volent liguar-vos,
dient ser ell lo Rey que desigàveu,
may vos torbà del què deliberàveu.
Déu gloriós, qui los fets vostres veyà
significant lo quant li fós amable,
donà-us camí, per al que ja us preveya;
alt en los çels per a Si barca us feya;
volgué-us mostrar l'arbre tan delitable,
30 la sua creu, lunyant-vos del diable.
Y après, seguint lo vostre sant viatge
sens canbiar vostra ·ntenció pura,
Déu eternal trameté-us un misatge:
hun ermità, qui us mostrà hun ribatge
prop d'un gran riu, hon divinal ventura
vós, sant, trobàs més qu' altra creatura,

- [c l v] Vós, esperant ab ferma confiança
a Déu inmens, vivint en gran pobrea,
jamay perdés la virtut d'esperança;
40 ferm y constant, may derenclís la lança;
de ffe armat y de gran fortalea,
no us espantà del riu la gran ferea.
Allí passàs tan gran y extrema pena,
tant aspretat de vida soferieu,
que, dia y nit estant a la serena,
los peregrins portant sobre la squena,
en la fredor d'aygua los peus teníeu;
fonch vostre lit l'arena hon dormíeu.
Jhesús, ver Déu, vent vostra vida santa,
50 que recitar no pot la lengua nostra,
dar-vos volgué alegria complida:
sa deytat vos mostrà, infinida,
y la tingués sobre la squena vostra,
los sants passant de grau, segons se mostra.
Y ·l tan gran pes y ·l treball que sentia
vostre cos gran no era jens miracle;
d'un chich Infant, qui dins sa mà tenia
çel, terra y mar y tot ho comprenia,
no ·s trobà res li puga ser obstacle;
60 vós fós d'aquell Altíssim tabernacle.

[c 2] Sant excelent, cavaller molt egregi,
tan trihunfant no trob a qui us compare,
car posehiu hun tan alt privilegi,
que ·ls sants quants són ab Déu en son col·legi
no ·l tenen tal, no derogant sa mare.
Ver Déu portàs, qui ·n lo çel nos empare.
Vós sostingués sobre vostra presona
lo qui sosté lo çel y steles clares,
y vós donàs passatge al qui us dóna
70 possessió de trihunfant corona,
del riu trahent qui tragué los sants pares
del lim d'infern ab càntichs y alimares.
Gran en servir a Déu ab cor immoble,
gran en turments, que per Jhesús pasàreu,
gran en lo cos y gran d'animo noble,
gran en preycar convertint l'infel poble,
gran en la ffe de Crist que vós preycàreu,
gran en tan grans miracles que obràreu.
Quant vós morís, havent fet la conquesta
80 del goig etern ab victòria tanta,
àngels y sants per vós feren gran festa,
tots coronant la vostra digna testa
hon Déu immens, del Qual fós barca santa,
honor vos fa, que gens no ·s pot dir quanta.
.A.de Sent Johan

[c 2 v] Segueixen-se les obres fetes a la honor del gloriós sant
Cristòfol, les quals, puix no tiraren a la joya, no són pos
sades en l'orde dels damunt escrits deydors. Es la pri
mera del noble don Ferrando Díeç.

VIII

OBRA DEL NOBLE DON FERRANDO DÍEÇ, PREVERE,
A LA HONOR.

L'or fi de pes requir balança fina
perquè ·l preu fi millor d'aquell se veja;
e ja molt més la persona divina
de Jhesucrist, los seus elets, afina,
que ·l porte l'om dins lo cor hon paseja
com dignament sent Cristòfol bandeja.

Del present món la sua gran presona,
donant-se tot al Qui ·ls sants deïfica,
perquè, sen par, après de la que ·ns dóna

10 Jhesús en carn, reb més alta corona,
puix entre tots Déu tan lo magnifica,
que ·l muscle seu portar-lo significa.

[c 3] O digne sant, sent Cristòfol insigne,
qu· entre los sants axí negú ·s nomena,
lo nom prenent d'aquell Senyor benigne,

[VII] 19.—*desviar-vos*, orig. *desviar-nos*; 75.—*gran*, orig. *gra*.

Crist humanat, aterrant al Maligne,
puix lo seu nom ab les letres s'ordena
de vencedor, Jhesucrist fent la smena.
Per los vençuts d'aquella vibra ·ntigua;
20 donchs los devots d'aquest sant tot puríssim,
verge ·xcel·lent, ab Jhesucrist fan ligua,
puix ab veu tal de Cristòfol se ligua,
nostr· enemich, Sathanàs inmundíssim,
y és invocat lo nom de Crist altíssim.
No ·s fa sens cas per los cantons pintar-se,
lo seu esguart trobant-se ·n Escriptura,
que ·ll qui volrà de mort trist· apartar-se,
mire'l tots jorns en la fas sens tardar-se,
y aurà dels mals preservativa cura
30 com fon del crim la Verge tostemps pura.
Devot extrem essent d'ella lo martre
Cristòfol pur, portant al Qu· ella ·ngendra,
tres dignita[t]s, com ach sent Pere martre,
morint, agué, puix en llenguatge tartre
y en tots quants són pricava ·n edat tendra,
molt desijant per Jhesús ser fet cendra.

[c 3 v] Y axí morí, ab magnaminitat santa,
al rey dient; «Demà ffes que ·m degolles,
y de l'hull sech sanitat auràs tanta,
40 que l'ull guarrà, y t[a] ànima ·s trasplanta
ab les prudents, dexant les vèrgens folles».
Per hon lo rey deixà viandes molles.
Cossa tal vent, qu· er· al món imposible,
de cobrar l'ull untat ab la sanch digna
del martre just, qui per causa fal·lible
asatgetant tal doctor infal·lible,
un passador contra ·l rey tan s'indigna,
que torn· atràs, y en l'ull seu se consigna.
Com de Moysés legim que ·l vel tenia
50 davant la faç pricant als jueus pobles,
aquest beneyt, seguint d'aquell la via,
per l'espant gran que la jent lo temia,
de negre drap cobria ·ls esguarts nobles
als seus bells hulls de caritat fets mobles.
Lo cap metent per lo mur de les terres,
puix per l'espant eren *les* portes closes,
mas lo valent los féu dexar les erres
de bestials y ·ls donà les desferres
del ver bateig, donant a Déu esposes,
60 ànimes tals fragants com fresques roses.

[c 4] Axí pel món convertí gents estranyes,
que ·s pot bé dir agué prerogativa
com tots aquells qui foren les companyes
del bon Jhesús, recloses com aranyes
lo beneyt jorn de gràcia tan viva,
rebent los dons d'amor caritativa.
L'Esperit Sant, il·lustrant les presones
de tots son fels com al sant que dich ara,
y si de foch los apòstols corones
70 reben de lum, aquest, en les grans ones del tal
gran riu, rebé lum en la cara
del Qui present absent no ·l desempara.
Cregué lo rey y la gran terra sua, miracles
vent de molta maravella,
per què manà sentènci· agué crua,
de mort cruel, la gent que restà nua, sens
batejar, que fa l'ànima bella,
de puritat vestint-vos la gonella,
Donchs, si ·ls beneyts sants martres tant merexen,
80 aquells molt més, qui més a Déu ymiten;
beneyt, donchs, vós, puix tots ací us coneixen
y en los carrés de nit tant vos serveixen
ab lums molt grans, que ·lls devots molt exciten.
Preguam-vos d'alt que ·ls nostres crims no ·ns citen.
Ferrando Díez

[VIII] 34.—són, orig, 50»; 78.—vestint-vos, orig. vestint-nos; 79.—
merexen, orig, merexen; 83,—exciten, orig. exciteu.

[c 4 v] OBRA DEL MAGNÍFICH NARCÍS VINYOLES, A LA
HONOR.

Vós que portàs aquella bala rica
de rich valer en tot inextimable,
a mi portau, que só bala tan chica
—puix que l'Inmens a vós se comunica—
perquè ·m passeu per aquell riu fondable
on fós, per Ell, a Ell tan agradable.
Passàs-ne molts, beneyt, fent penitència,
passau-me, donchs, perquè sol no m'asole
baix en lo fons centre d'inpenitència,

10 car vós, portant grans ales de potència,
podeu granment volar y fer que vole
l'esperit meu al çel hon m'aconsole.
A vós, castell fundat sobre la penya
de fortitut, ¿qui bastarà mirar-vos,
Jhesús tenint per gloriosa ·nsenya,
y per penell la dreta mà que us senya,
y en defensor a Déu, per defensar-vos
dels enemichs, que no puguen entrar-vos?
¿Qui us ofendrà tenint vós tal defensa?

20 ¿Qui us porà ·ntrar ab cava tan profunda?
¿Qui minarà los murs de vostra pensa?
¿Qui pot pensar en res fer-vos ofensa?
Que sou fundat on fortitut se funda,
ple del poder d'on tot poder abunda.

- [c 5] Redificant aquell gran edifici
que ·dificàs quant prenguéis lo batisme,
volgués morir prenent per benefici cruels
turments, de vós fent sacrifici,
sacrificant a Déu, Fill de l'Altisme,
30 sacrificat a Déu per lo proysme.
Donat vos ha tan grans prerogatives,
que, gran de cos, per gran vos fa conèixer,
gran en lo çel ab grans demostratives,
gran en lo món hi gran en les pasives
aficions tals, que us han fet merèixer
lo qui us ha fet en grau de màrtir créixer,
O temple nou, o gloriosa sgleya,
retaule fresch e digne per miracle,
espill molt clar hon clar tot lo món veyà
40 dins vós, axí com en los muscles seya
Jhesús infant, del Qual fon spectacle lo cos,
y lo cor, insigne tabernacle.
Per EU prenguéis molt dolorós martiri,
per Ell passàs la mort tan dolorosa,
per Ell sentís de passió ·l cautiri,
per Ell, encès, fós vós un cremant ciri
de ffe y amor, tan gran, tan abundosa,
que us fan de sant corona gloriosa.

[c 5 v] James parlà l'Inmortal als profetes,
50 àngels tanpoch mereixen de tocar-lo,
 ni foren may presones tan perfetes
 com vós perfet, puix cosses tan secretes
 haveu sabut, que us fan digne tractar-lo,
 glorificat, y sobre ·l coll portar-lo.
 Braços tan forts jamés los fêu natura,
 muscles tan alts jamés los véu presona,
 ulls tan perfets may los tengué creatura,
 fet immortal, may lo portà factura,
 ni may de rey se lig hon ni rahona
60 que Déu li fes de Si mateix corona.
 Contra l'infern, per la mundana senda
 entrant ab Déu, cavaller, en la vegua,
 vos fon la fe de Jhesucrist la tenda,
 la sua mort, les faldes y cloenda,
 lo títol, pom y pal hon se desplegua
 la santa creu perquè d'Ell se conegua.
 Essent los claus estaques molt segures,
 les cordes fon aquells braços estesos
 nuades fort ab gotes de sanch pures;
70 vostre sperit, armat de tals figures,
 ha combatut, y ·ls enemichs sotmesos
 y ·ls pecadors del riu de mort defesos.

[c 6] Gran junyidor, pasau vós la carrera
pel rench que naix al món y al çel termena;
haveu portat, la lança de palmera,
l'elm de Jhesús hi d'El tot la çimera;
l'escut del peu de les cames ordena
cenyint-vos tot, un tacle que us defena.
És lo caçot brodat del fruyt y rames
80 y de les flos del sant voler que us porta;
hi per caval, lo riu entre les cames;
los paraments, de caritat les flames;
y en rench tan bell, hon Déu tan se deporta,
és Ell lo pris, hi vós, lo qui ·l s'enporta. Vinyoles.

La següent obra fon feta per hun home de sciència,
digne presona, molt devot del gloriós sant, no volent ésser
nomenat, puix, tirant a la honor, no volia ésser admès a la
joya.

[IX] 16,—*penell*, 'plomall o banderola amb què s'adornaven els vaixelles'; 17.—*defensar-vos*, orig. *defensar-nos*; 19.—*us*, orig. *ns*; 41.—*spectacle*, orig. *spectable*; 74,—*rench* (*reng*), 'lloc disposat per a tenir-hi un combat'; 78.— *tacle*, 'mena de llança'; 79.—*caçot* (*cassot*) , 'sobrevesta de roba lleugera'

X

OBRA SENS TÍTOL, A LA HONOR

[c 6 v] Per satisfer a vós, qui dau la joya
del beneyt C[r]istòfol, molt amable
En Gisquerol qui dels vivents monjoya
Sou de virtuts com Príam als de Troya,
Perdonar-m'eu si no só molt afable,
Car,çertament yo me'n coneix culpable,
He perquè mès aquest dir satisfàça
alguna part de ço que fer devia,
prech aquest sant, lo qual tot bé percaça,
10 a tots quants som en aquesta gran plaça
nos guard [d]e mal, ens demostre la via,
e fin[s] al çel nos sia bona guia.
D'aquest se diu qui la sua figura
volrà mirar, ab voluntat perfeta,
porà tenir sperança segura
de no haver en aquell jorn fretura,
per quant ell és tan gran clara cometa
per lo Senyor omnipotent eleta.
Lo Qual sigué en lo seu coll e braços,
20 e contemplem que, les mans per la cara,
Ell li passà, liuran-lo de tots laços
de poca ffe, mas divinals solaços
habundantment donà sens altra cara;
pregau, o sant, donchs, per nosaltres, ara.

[c7] En parahís no sols teniu corona
de martre sant, mas de verge molt digne
de confessor, laor no us abandona;
après Jhesús e nostra gran Matrona
vostres virtuts, en vida tan insigne
30 que vós tinguéis, molt homil e benigne,
Vos fan molt gran. Depuix que 'l sant batisme
pendre volgués, fòs de molt gran entendre,
e, zelador de l'honor de l'Altisme,
avorrís fort falsies e sofisme,
d'on mon enginy may bastarà comprendre
vostra laor fins on se pot entendre.
Major sou vós, major de estatura,
major de tots, mas més homil de pensa.
¿Qui pot pensar quant fon gran la pastura
40 que vós agués, quant lo Déu de natura
al coll tinguéis en senyal que l'ofensa
remesa us fon ab divinal defensa?
e vostres dons, jamés tan digne cossa
hagué nengú, d'apòstols ni profetes,
Josep, spòs de la major esposa,
mare de Déu e verge gloriosa,
santes ni sants ni presones eletes.
Axí sou sol com sol entre planetes.

[c 7 v] No sens rahó tothom pinta figures,
50 e de vós, sant, adargats no s'espanten,
 car avidau a totes les presures
 e socorreu a les molt grans fretures
 que han aquells qui de vicis s'amanten;
 cançons sens por per ço dien e canten.
Molt dignament en la Sgleya molt santa,
 que ·l qui volrà sense pobrea viure,
 la qual, en çert, és de tan mala planta
 que sols lo nom a grans e chichs espanta,
 a vós pregant, serà molt prest delliure,
60 car mudareu lo plor d'aquell en riure.
Tants són e tals los vostres grans miracles,
 que tothom té per bona sort amar-vos.
Tots treballam en fer grans tabernacles
e, quant podem, amant los espectacles,
alegrament fem festes per honrar-vos
lo dia sant que ·ns és manat loar-vos.
Cert és y clar quants a vós s'acomanen
e qui de vós ha recort en tempesta,
e tots los qui per quesvulla us reclamen,
70 vós deliurau; y és gran rahó que us amen
e que [a] vós joya façen e festa,
puix que per vós han valença molt presta.

[c 8] Déu, acceptant, per algú no s'ignora,
que ·ls sants beneyts per tots nosaltres pregun;
donchs, gloriós, nostra pensa us exora
que, sens dexar passar punt ni menys ora,
a Déu pregueu vostres devots coneguen
d'Ell ser amats y ser subvenguts creguen.
Que sou tan alt, com fins ací ·s rahona,
80 e vós ab Déu teniu tal privadança,
que vós bastau, ajudant Nostra Dona,
la qual jamés algú no abandona,
fer-nos en Ell tenir ferma sperança,
après la fi, la benaventuranca.

Fi,

Llestes o publicades les obres damunt escrites, foren fetes
les següents gràcies per los reverendíssims y magnífichs
jutges, assignant lo dia de la judicatura,

GRÀCIES.

Axí us dexau a tots contents
ab vostres grans enteniments
y excelent dir,
que altres veus voler hoyr

[c 8 v] sinó les vostres
 no poden les orelles nostres,

[X] 19.—*sigué (seure)*; 69.—*quesvulla*, orig. *quesnulla*; 75.—*exora*
(*exorar*), 'suplicar'.

 puix sou campanes
 celestials, dolces morlanes
 y símbols fins
10 de parahís, sou los clarins
 que ·l món despertem;
 vostres acorts axí ·s concerten
 ab armonia,
 que, de David, la melodia
 tan gran no fon.
 Los vostres rims balaixos són
 de gran estima.
 Vostre ben dir ateny la çima
 de poesia,
20 tan elevada fantasia,
 tan dignes metres,
 tan perfilades bives letres,
 tan altes cobles,
 en pris mereixen dos mil dobles,
 que premiar
 ni justament regradar
 no us pot lo món.

- [d l] Pague-us lo çel puix allí són
los premis vostres.
- 30 Pague-us lo qui pagua les nostres
mortals errós,
Pague-u[s] lo sant de qui lahós
aveu cantat,
Lohe-us aquell qu' aveu loat,
y ell vos advoque
fins que Jhesús Déu vos col·loque,
y, après lo viure,
en l'etern goig faça reviure
vostres presones,
- 40 hon obtendreu dignes corones
de laureats,
grans oradors, molt estimats
per excelència.
Perquè hojau dreta sentència
ab ver johi,
a huyt del mes vendreu aquí
en senblant ora,
y serà-us dit qui va de fora
y qui de dins.
- 50 Perdonaran jermans, cosins.
y los amichs,
qu' axí los pobres com los richs
seran tractats,
y ·ls chichs y ·ls grans seran jutgats

[d 1 v] segons justicia,
 no recordant jens l'amicicia
 perquè no ·s digua,
 com de alguns que tenen ligua
 y allà l'apeguen,

60 hon més los vicis ençopeguen
 y ·l defallir,
 A jutges tals bé podem dir
 espatla d'ase,
 mas yo no crech que s'i encase
 hoy ni rancor,
 ni voluntat ni desamor
 en lo jutgar,
 que us serà fet, sens dilatar,
 lo jorn que ·s diu,

70 en què naixqué la ·nperadriu
 nostra Senyora.
 Ella serà ·n luminadora
 del ver judici,
 y donarà lo benefici
 del pris insigne
 al qui d'aquell serà vist digne.

GRÀCIES: rúbrica.—*reverendissims*, orig. *revemdíssims*; 54.—seran,
orig. *seean*.

ALTRA JOYA

I ·l mateix dia,

[d 2] lo qui passant més dreta via,
en cobles tres
millor dirà loant-lo més
al sant beneyt,
tan gran com un bell pan beneyt
haurà fogaça
d'un marçapà, que crech no 's faça
per un florí.

10 L'estil, senblant al que us digui
en lo libell,
o, si vol reu estil novell,
vejau vosaltres,
que libertat vos dam nosaltres,
puix dotze metres
sien en suma vostres letres,
fent-vos johí
tantost de peus de fi en fi,
jugant lo so

20 de vostra gran invenció
a la horella,
qu'és un jutgar per maravella.

[d 2 v] Segueix-se la sentència publicada per part dels reve
rendíssims y magnífichs jutges, a huyt dies del mes de
setembre, jorn de la Nativitat de la gloriosa Verge Maria,
en presència de tots los damunts dits dehidós y de moltes
presones d'onor e gran poble, ajustats per hoyr les laós
del gloriós sant y lo meneig de tan loable exercici dins
la sgleya del banaventurat sent Johan, après vespres.

SENTÈNCIA

En nom d'aquell gran Jutge just,

qui trihunfà en creu de fust

y és Rey dels reys,

hi us ha donat per santes leys

les humanals, conformes ab les divinals,

ab decret tal,

qua als chichs e grans per un equal

façam justícia

10 nosaltres, jutges, sens malícia,

sens passió,

sens mal entech, y sens corcó

- [d 3] d'oy ni rancor,
 no decantats al[s] peus d'amor,
 ni corronputs,
 ni sobornats ni per trahuts
 ni donatius,
 mas ab los ulls uberts hi vius,
 clas y molt nets,
20 per a jutgar en senbla[n]ts fets.
 Vist lo libell
 que ·n fon possat d'aquest tan bell
 Cristòfol sant,
 y ·l contengut en lo dolç cant
 que ·n ell se canta,
 vist enaprés la lahor tanta
 que per vosaltres
 se presenta davant nosaltres:

 Primerament,
30 per lo soptil d'enteniment,
 pla sens engan,
 un *Ausiàs de Sent Johan*,
 fent dignes metres,
 sil·labicant les fines letres
 ab bona gràcia,
 y a, memspreant ab gran audàcia,
 lo fort Golies,

[d 3 v] y a Poliphemo y les poesies
que d'ell són fetes,
40 per exalçar laós perfetes
del gran giguant,
per bé que cerque no trobant
hon lo compare,
yo no descrech que no l'empare
aquest sant digne,
un trobador, devot benigne,
tal com aquest,
sabut, cortés, y molt honest,
ab poques falles.

50 Vist enaprés lo gran *Miralles*,
tant penetrant,
tan viu, tan fresch, tan elegant,
tan concordable,
ab un estil tan delitable
als hoydós,
que d'aquest màrtir les lahós,
sobre les sales
del çel pujant, daurades ales
porta ·n l'entendre;
60 lo que podem d'aquell comprendre
és que ·n la font
del flum Jordà d'aquell fa pont

- [d 4] y ampla carrera
 dels peregrins que, per drecera,
 en segur port
 passant delliures de greu mort,
 són defensats.
 Diu ·n aquest sant grans dignita[t]s,
 fent-lo muntanya,
70 de altitut la més estranya
 que ·l cel abarca,
 on s'encallà de Nbhé l'arca,
 y, encara més,
 diu que ·n algú no creu se ves
 reposar Déu,
 com sobr· aquell asseyt se veu
 l'etern Manobre. Après lo fa rich canelobre
 on clarejava
80 la lum que ·l món il·luminava
 y ·ns il·lumina,
 aquella resplendor divina
 que ·ls núvols leva.
 Ab tan dolç past axí us asseva,
 gran trobador,
 que l'estimam de gran laor
 portar corona,

[d 4 v] puix en son dir molt se blasona
j gentil sabor.

90 Vist enaprés lo *Balaguer*
com se entona
ab una «O», que tant resona
que ·l cor inflama,
maravellat de tanta fama,
continuant
per «O» comença tot son cant,
tostemps tan alt,
que veure us fa sense defalt
lum sobre lum.

100 Lo sant que luu y no té fum
en son esquer,
ha amolit lo fort açer
ab pedrenyera
tan divinal, que més que çera
ha regualat.
Diu que lo foch de caritat
ha tant encés,
que pendre may pogué revés
en fosca nit.

110 De grans virtuts li ha guarnit
perfils y randes,
y, fent d'aquell daurades andes,

- [d 5] Déu y aposenta.
En cobles set diu laós trenta
per maravella,
après ne fa flàmula bella
tota de ffe,
pont de crestell que d'amor té
los archs hi voltes.
- 120 Gran sacerdot, ab les mans soltes,
plenes de crisma,
qui per confondre la morisma
mostrà en alt
l'Òstia pura, sens defalt,
que ·l món àvida,
un camís blanch de largua mida
li ha vestit,
mostrant aquell que ha florit
com verge rosa.
- 130 Un sech bastó en mans li posa,
frutificant,
ab fules, flos, segons del sant
Josef se lig,
acomparam lo seu enmig
dels patriarcques.
Mas, enaprés, obrint les arques
del rich saber,

[d 5 v] és arribat l'exemple ver
de poesia,
140 aquell discret *Loís Garcia*,
ab gran repòs,
de grans virtuts armant lo cos
del sant benigne,
y al despullat dextant-lo insigne,
net de tot vici,
guarnit d'aquell l'aspre celiçi.
Escut de ffe
y un biquoquet li diu que té
de fortalea,
150 après li posa una jornea
d'amor ab flames.
Tantbé li vist fins a les comes
gran sobrevesta
de liris blanchs, puix la-y enpresta
virginitat.
Vist, donchs, com l'a ben divissat
en doctes metres,
invencions y mots y letres,
y vist encara
160 com, perquè s veja la lum clara
que ·s diu divina,
rompre li fa la fort cortina

[d 6] dels trists infels.

Après, la Reyna qu' és dels çels

lo agradua

de sanch real, sens punt ni rua

de deslaor,

fa'l capità de gran valor

dels martres sants,

170 dels cavallers qu' ell diu errants.

Mas no erraren

los muscles seus, puix que portaren

lo Redemptor.

Un parahís de resplendor

clar lo nomena.

Vist en après la rica mena

de dyamants,

aquell que broda tots los sants

de pedres fines,

180 aquell soptil *Pere Martínez*,

ple de sciència,

aquell que tot és eloqüència,

tot jentil dir,

que ha ·bastat molt excel·lir

l'alta laor

d'aquest gran sant, fent-se honor

que no és vana.

- [d 6 v] Ell l'a plantat en terra plana
palma florida,
190 palma portant, y fruyt de vida
alt en la çima.
Hi fa'l pilar hon se arrima
lo nostre bé
y arch trihunfal per a la ffe
dels cristians,
lo pas, lo pont per als passants
al segur port,
la barca y nau per al deport
de nostre Déu,
200 Lo fruyt és molt y l'estil breu
d'est dehidor.
Lo nom de Crist, qu' és del Senyor,
ha dirivat
en lo servent, qu' és heretat
de tan grans dons.
Diu que pasant de l'aygua ·l fons
troçells humans,
ab tres pilots molt trihunfants,
fe y esperança
210 y caritat, per mar bonança,
fora perill

- [d 7] los ha deixat, puix fon espill
 d'aquella luna
 que senyoreja la fortuna.

 Y, encara més,
 diu que ·l seu cos balança és
 per sospesar
 l'or fi que no ·s pot estimar
 de pura mena.
- 220 Vist lo seu dir en què termena,
 y vist encara
 com l'excel·lís, com l'acompara.
 com la sublima,
 bé podem dir sa obra prima
 ser comendable.

 Vist en après lo venerable
 docte prevere
 mosén d'Anyó, que ·s fa dir *Pere*,
 puix fonament
- 230 és lo seu dir y ensenyament
 de gran doctrina,
 los versos seus són obra fina,
 dolç cant de merles,
 és un collar de fines perles,
 és excelència
 l'estil, los rims y la sciència
 que té ·n les cobles,

- [d 7 v] Haurà corona d'or de dobles
la sua obra,
- 240 puix que de vicis és molt pobra, rica d'esmalts, neta de
tots aquells defalts que ·n art se troben.
Fortuna y sort lo pris li roben a ·quest tan digne, dels
trobadors lo més insigne, no oblidant
d'aquell, molt noble, ·l dir galant, ab altes vies,
- 250 tan reverent *Ferrando Dies*, defenedor
molt afetat, gran servidor, de nostra Dona, la puritat
que tant resona clar prehicant
d'aquella Verge trihunfant, mare de Déu.
Y, après d'aquell, callar no ·s deu lo gran *Vinyoles*,
- 260 puix en ell són huy les escoles
d'aquest saber,
car si dels dos lo gran valer

- [d 8] no vol lo pris,
 hauran corona ·n parahís,
 puix per honor
 del digne sant, ab gran amor,
 han volgut dir.
 Del que han dit, lo repetir
 hi lo loar
- 270 és imposible, y l'explicar
 basta que ·s mostre
 en l'ordenat registre nostre
 d'aquesta causa.
 Vist, donchs, de tots lo rim, la pausa,
 los replicats,
 los frems, los vicis, los hiats,
 y ·ls equivochs
 y ·l baix estil y ·ls aspres tochs,
 pelets hi pèls,
- 280 endrets, envesos y repèls,
 hi fantasies,
 invencions, camins y vies
 de gran sciència,
 pronunciam nostra sentència
 d'aquest tenor:
 Puix nostres hulls, lo Redemptor
 mirant de ferm com a Senyor,

[d 8 v] se il·luminen
 y ·ls raigs d'Aquell lo cor nos minen,
290 per fer que nostres veus caminen
 segons justícia,
 vos declaram sense malícia
 que guanya ·l pris
 lo trobador *Loís Roís*,

Latis.

[APEL·LACIÓ DE MOSSÈN PERE D'ANYÓ]

Lesta e publicada la desús incertada sentència en aque-
lla mateixa hora, per lo venerable mossèn Pere d'Anyó,
prevere, fon posada l'apel·lació tenor següent:

Volen los furs dels passats reys
ab los presents hi altres leys
que, ·n los juhins,
per tal que puguen anar fins
y ben jugats,
per saciar los agreugats,
tenint bon dret,
puix no pot ser algú perfet
sinó sol Déu,

[e 1] 10 lo Qual, pugant en l'alta creu, per
los mortals, ha reparat d'aquells
los mals ab grant amor;
y vol que ·l tinguen per Senyor, y, en
lo jutgar,

SENTÈNCIA; rúbrica.—*sentència*, orig, *sentència*; *reverendissims*, orig. *revemdisims*; *benaventurat*, orig, *benavnturat*; 1.—*jutge*, orig. *jntge*; 17.—*donatius*, orig. *donatins*; 20.—*senblats*, sembla errada per *semblants*; 26.—*davant*, orig, *donant*; 36.—*memspreant* (*menyspreant*); 68.—*n'a quest*, d'aquest?; 84.—*asseva* (*assevar*), valencianisme, 'donar de menjar'; 100.—*luu*, orig. *lun*; 101.—*esquer*, 'dipòsit de l'esca per a encendre el foc', cast. *yesquera*; 105.—*regualat* (*regalar*), 'fondre's', 'dissoldre's per efecte de l'escalfor'; 134.—*acomparam*, probablement *acomparant*; 203.—*dirivat* (o *derival*); 252.—*afelat*, 'fervent d'afecte'; 269.—*lo loar*; orig. *la loar*; 276.—*frens* (*fre*), 'certa llicència poètica abusiva'; 277.—*equivochs*, orig, *equinochs*; 280.—*repèls* (*repèl*), defecte', 'crítica severa, detallista'.

tots lo tingam per exemplar
hi jutge just.

Per ço us dich, çert, que ·n tal ajust
vol la rahó

20 que, per levar disçensió,
lo agreugat,
per mantenir la veritat
y ·l dret jutgar,
puga usar de l'apel·lar,
car no ·s pot fer
que l'ignorant, ab poch saber,
volent entrar
en semblants places hi portar
obres furtades,

30 de ves en ves tan remendades
hi tan refetes,
per tres molt grans trobadós fetes,
hi descosides,
hi molt perfetament sarzides,
per fer guanyar

- [e 1 v] aquell qui us vol lo pris furta,
 puix lo y donau.
- Senblant error, per çert, no cau
 en Barcelona,
- 40 ans donen pris hi la corona
 al qui sols fa
 les cobles netes hi dret va
 per lo libell.
- Donchs, *¿com* porà guanyar aquell
 que no sab fer
 hun sols bordó sens fer coster
 al que vol dir
 hi vol nostra ciutat omplir
 qu' és trobador?
- 50 Y aquell, vosaltres, guanyador
 lo voleu fer,
 puix veu que us porta un paper
 ab limats metres,
 dels quals tan solament les letres
 no prou coneix,
 ans ab les cobles d'altri creix
 la sua fama.
- De tots los trobadors difama
 lo gran valer,
- 60 puix en nom d'ell tals cobles van,
 que may les féu.

- [e 2] Vosaltres veig que l'empenyeu
per maravella,
volent-li pendre per parella
un perdut cany,
donant lo pris al qui affany
jamés agué
de cobles tals, ni may sabé
fer sols un ves,
70 ans vol entrar per lo revés
en tol quant fa,
y ab cobles d'altri veig desfà
nostre bon dret,
puix entre ·ls trobadós se met
y allà s'arrulla,
y ab senblants tranpes enbarbulla
a tot lo món;
col·legis tals, ell los confon,
puix lo y consenten,
80 donchs les leys veu que y disçenten
hi lo libell,
qu' és fet per vostre just consell
a maravelles,
dient fareu set cobles belles
ab tal estil.
Al trist que trengua senblant fil
féu guanyador,

- [e 2 v] perquè s'és fet lo corredor
 d'aqueix paper,
90 que, si mirar voleu lo ver,
 no pot guanyar
 ni ·n tal juhí devia ·ntrar.
 Si fósseu quitis
 de passió, car «*nunc dimitis*»
 contra ·l prohisme
 vol fer que rime barbarisme,
 hi, d'altra part,
 lo seu paper, ab equitat,
 guanyar no deu,
100 puix en les cobles, qui les féu,
 hi fon primer.
 Aquells que y han volgut refer
 hi corregir
 no li volran may consentir
 que les ha fetes,
 puis ells, après, les han reffetes
 hi acabades.
 Donchs, aquell qui les ha portades,
 ¿com guanyarà?
110 e ¿qui lo pris li donarà
 de la part vostra?
 Hi, puix que veig clar se demostra
 sentència tal,

[e 3] per mi pot ésser protestal
 clar demanant-vos,
 la sentència anul·lant-vos,
 me vullau dar,
 del jutge, nom per declarar
 lo perjohi

120 que reb yo per tal johí,
 pronunciant
 y contra mi mal declarant
 sens me hoyr.
Et, interim, també us requir
 que lo tal pris,
 pendente aquest gran divís,
 reste ·mparat
 y en loch segur ben secrestat
 fins la jornada

130 en què serà ben declarada
 la tal justícia
 sens passió y sens malícia.
 E si no us plau
 lo que us he dit hi · m denegau
 la tal reques ta,
 lavós mon dir clar vos protesta
 hi més replica
 levar de tot carta pública.

Fi.

[RESPOSTA D'EN LLUÍS ROÍS]

[e 3 v] Llesta la sobredita apel·lació per lo venerable mosén Pere d'Anyó, posada ans de la provesió sobre aquella fahe dora, per los reverendíssims y magnífichs jutges fon re quest lo discret En Loís Roíz, guanyador de la joya desús mencionada, si volia dir o respondre alguna rahó fent per la part y dret seu a la scriptura que hoyt havia. Lo qual dix que, presumint mosén Anyó qui devia guanyar, havia ordenat aquell libell difamatori, e ·ll dit Loís Roíz, pre sumint de aquell la desordenada malícia, havia preparat condigne resposta del tenor següent:

Totes les coses d'aquest món, civils o
graus, segons que són, al qui les vol
causen desig, y desig dol ab passió,
segons que vós, mosén Anyó,

APEL·LACIÓ: 11.—*moltals*, segurament *mortals*; 38.—*cau* (*caure*), 'ocórrer'; 46.—*sens fer coster*, 'sense anar tort'; 61.—*féu*, orig. *fen*; 75.—*s'arrulla* (*arrullar-se*), 'deixar-se dur d'una passió violenta'; 16.—*embarbulla* (*embarbollar*), 'destralejar'; 79.—*consenten*, orig. *conseten*; 86.—*trengua* (*trengar* o *trencar*); 114.—*protestal*, cast. *protestol* ?, 'declaració jurídica que es fa per a conservar un dret'; 122.—*declarant*, orig. *declarat*; 133.—*no*, orig. *no*.

ara mostrau,
fundant rahons que us apel·lau
molt agreugat.

10 Y no sou jens, en veritat,
que l'interès

- [e 4] no va per lo camí real
 ni per justícia,
 ans par que va per amicicia
 sens consciència.

 Per ço de tal dita sentència,
 qu' és anul·lada
 hi nul·lament pronunciada,
 mon dir s'apella
- 20 de tots vosaltres hi d'aquella;
 y axí us demane
 un jutge tal que bé u esplane
 al més segur,
 car yo, seguint les leys hi ·l fur,
 demane gratis,
 atque vicibus geminatis,
 si us feu esquius,
 apòstols, tals afirmatius,
 que ab los tals,
- 30 *vel saltem*, reverencials,
 la mia causa
 pugua venir sens pendre pausa
 davant lo jutge,
 lo qual rendrà per fel conjutge
 la veritat,
 y axí protest la nul·litat
 de tal juhí.

- [e 4 v] Hi, çert, no restarà per mi
de proseguir
- 40 lo tal procés fins obtenir,
ab gran rahó,
la tan just· apel·lació
e nul·litats
del mal juhí hon són estats
tan grans encontres,
los uns fent proves, altres, contres
al meu dolç cant,
hi tan granment perjudicant
a ma justícia.
- 50 Hi per açò, sense cobdícia.
yo, *summo ope*,
tots los meus drets bons y convoque
en aquest fet;
per ço que reste més perfet
lo meu procés
hi que millor sia deffès
en lo jugar,
vull més avant ferm protestar
mirant que *vali*
- 60 tantost de *tempore fatali*,
puix és honest,
generalment vull hi protest
tot quant de grat

- [e 5]
- hi cruel mort.
Si vós ho sou, no us fa jens tort
ni perjohí
tembre les mans y lo johí
del vostre nom.
De mal solàs ne fuig tothom
70 naturalment.
No siau vós, negant, inpenident
del que comès haveu en esta plaça.
Investigau rahons ab què ·s desfaça
vostre mal fet, y axí sereu prudent.
Fer lo revés són actes de dement,
de defallit, de home de mal viure.
Si ·l vostre nom de savi ·s pot scriure,
ligau lo temps passat ab lo present,
hi, majorment,
80 las que consent
la pasciència,
lo vostre jest y la presència,
tot és de savi.
Si ·l rey, d'Anyó, vos fon besavi,
vós ho sabeu,
basta pel nom o per la veu,
vós li semblau.
Donchs al beneyt, si l'espantau,
nom de bochí
90 espanta fort a tot mesquí,

[e 5 v] y més aquell,
qui de ses mans porta mantell
de correjades.

Si són mes cobles acaptades
de tres o quatre,
més val ofendre que combatre
y éser vençut.

No y ha prudent ni hom agut
sense consell.

100 Si vós ho sou, no ·m meravell
resteu de popa

hi que bejau l'amarga copa
de perdedor
ni que lançeu mots d'amargor
ab tals golades.

Par que jugueu mostres trobades.

Ho us enganeu,
que vostres cobles vós les féu
ab tals biaixos,

110 qu· adés són alts, adés són baixos
los vostres vesos,
quant, un poch clas, quant, ben pesos
de vicis prou,
estils furtats, bé u sab qui m'hou,
rims y compàs,
invencions, això al ras

[e 6]

- L'us de rahó vos té comprés,
y tant lo us cobre,
que poch ni molt jens no · s descobre
120 als vostres ulls.
Y ¿d'on vos vénen tals ergulls?
Digau, prevere;
yo bé cognech, y axi u advere,
que sé molt poch,
mas nostres obres són al toch
dels jutges bons.
¿ Per què lançau, donchs, lamps y trons
ab tal tempesta?
Sense combat voleu conquesta
130 del sant beneyt.
Mal vos està de ser maleyt
en àbit tal.
Si ·ls jutges fan lo bé o lo mal,
a mi ¿ per què,
encès en ira, sens fre,
me desonrrau?
¿de què us doleu? ¿de què us clamau?
Bé sou maligne,
no pot Déu fer un altre digne
140 tan bo com vós.
En capellà, senblants errós
granment offenen,
puix jutges són tals que u entenen.

[e 6 v] Siau content
de ser jutgat pel seu intent
ans que pel vostre,
Si ells, jutgant l'interés nostre
fan lo degut
o no l'an fet, caseu · s tengut
150 fer lo que sab,
mas vós pensau tenir tal cap
y enteniment,
que creu rahó ni ley consent
perdre pugau.
Mesquí de vós, que us enganau
al fer la suma.
Tot quant parlau és com la scuma
y com lo fum.
¿Hon són los raigs? ¿Hon és la lum
160 del bon exemple?
Faltes tan grans en vós contemple,
que, · n fe, monsenyer,
a dir-les-vos m'an fet estrènyer
més que forçat.
Digau: ¿ teniu vós parentat
ab aquell rey
de qui · l beneyt, pricant la ley
de Jhesucrist,
ha sostengut turment tan trist?

- [e 7] 170 ¿O veu la jent
per a què us val l'enteniment?
¿A què us profita,
si us persegueix la mala dita
y a mi la bona?
Agre · sturment dolçament sona
quant a Déu plau.
Donchs, reverent, vós no vullau
ésser un Dant,
que lo traydor del consonant
180 molt afalagua,
y, afalaguant, axí us amaga
la veritat.
Qui · s veu ferit o ahombrat
sab de la maça.
Fiem-nos, donchs, d'aquesta plaça
gran, tan insigne,
del reverent theòlech digne,
del cavaller
estrenu, fort y verdader,
del venerable
190 sabut, discret, dolç y afable,
de bona gràcia;
puix an jugat, mostrau que us plàcia
lo seu juhí.
Loau a ells, après, loau a mi,

[e 7 v] loau lo sant, loau a tots los altres,
guardau, jermà, que ·l saber de nosaltres
no pot jugar lo ver de fi en fi.
Vullau seguir dels discrets lo camí,
vullau portar dels lavis la carrera
200 de veritat, seguiu l'alta bandera
y no digau après «no m'o pensí».

Tornada

Yo, cercador, cercant, si no us trobí
en aquell loch , que loch de sabuts era,
tractat per vós en tal lega manera,
de mal vehí s'espera mal matí.

Roíz.

[PROVESIO DELS JUTGES]

Provesió feta per los reverendíssims y magnífichs jutges sobre les scriptures desús dites, denegant l'apelació al venerable mossén Pere d'Anyó, prevere, com aquella no fos de admetre per certs sguarts, possant callament perdurable entr· ell y ·l discret en Loís Roíz, notario, guanyador de la joya damunt mencionada.

Puix no · s funda sobre rahó
ans poseheix de passió
vostr· apel·lar,
lo declarat corroborar

[e 8] delliberam

RESPOSTA: 2.—*graus*, orig. *grans*, al·ludeix als graus militars, eclesiàstics, etc.; 56.—*deffès*, orig. *deffet*; 80.—*las*, sembla errada per fós; 101.—*resten de popa*, hg. 'passar-ho molt malament'; 105.—*golades (golada)*, 'emissió de veu o d'alé'; 163.—*estrènyer*, 'constrènyer'.

- y en lo qu· és fet perseveram
sens fer eclipsi,
dient axí: *Quod scripsi*,
no ametent
- 10 lo que scriviú a moviment
de fellonia,
restar s'a · n vós la cortesia
del bon parlar,
al càrrech que · ns voleu donar
no fent reposta.
Amargua és vostra composta.
No · ns plau mengar-ne.
Al que diran, volem escarne
los miradós.
- 20 Lo gran ajust dels hoydós
coneixen bé
que · ns apel·lau sense per què,
puix clar se mostra
que no val tant la obra vostra
com la de altres.
Mirada bé per tots nosaltres,
del pris se lunya.
«Més luny n'estau que de Bolunya»,
digué monsenyer,

[e 8 v] 30 Yo no sé qui us vol tant enpényer

que us faça creure

que no bastam nosaltres veure

la veritat.

Si ·l guanyador no ha guanyat,

l'obra us ho mostre.

No · s interés vostre ni nostre

cercar lo mestre,

ni si és pech o si és destre

qui fa bells metres.

40 Callen barbes y parlen letres,

faça-u quisvulla,

que al paper dam la despulla

de vencedor,

Y puix Roíz deboixador

d'aquell se mostra,

puix d'altre nom no tenim mostra,

dar-la y devem,

y majorment, puix coneixem

que · n places dignes

50 ha · costumat guanyar insignes

prisos y joyes.

Si és discret cercant monjoyes,

que ·l dret camí

mostrat li hagen fins aquí,

és de loar,

- [f 1] ni ja per ço se deu notar
 per ignorant,
 que, · n veritat, lo seu dolç cant
 y experiència
60 mostren qu' és àbil en sciència
 de gentil dir.
 Donchs, reverent, lo presumir
 dexant apart,
 dexau lo plet hon pigor part
 defensariéu,
 que proseguint tostemps cauríeu,
 Si punt de dret
 tinguésseu vós en aquest fet,
 ja us hoyríem
- 70 vostra clamor, y us admetriem
 altres johins,
 mas fora vós, y Roíz dins,
 may guanyariéu,
 puix no · s pot fer lo que volríeu.
 Vullau açò,
 que · s pot y deu fer ab rahó
 de hom prudent:
 posam-vos, donchs, un callament
 tan perdurable,
- 80 que us ligue als dos d'un· amigable
 ver· amistat,
 puix après d'ell sou coronat

[f 1 v] per lo millor.

Sieu content de tal honor.

Fi.

[OBRES EN LLAORS DE SANT CRISTÒFOL TIRANT
AL MASSAPÀ]

Aquell dia mateix de VIII de setembre, après de tot lo contengut en lo preincert procès, foren lestes per diversos elegants trobadors les obres dejús mencionades, ço és tres cobles caseu en lahor del loat sant, gloriós Cristòfol, tirant a un bel marçapà per joya, lo qual guanyà lo digne Jerònim Martí, estudiant. E axí és primer registrada la sua obra, y ordenadament agraduades les altres, segons lo valer d'aquells, no havent esguart al meréixer dels estimats dehidors.

XI

OBRA DE JERÒNIM MARTI, AB LA QUAL GUANYA
LO MARÇAPÀ.

¿Qui pot loar lo grau de vostra fama
que Déu etern sobre ·ls serafins l'alça?
¿Qui pot loar lo quant Ell, Déu, vos ama,
que chich infant lo vostre coll enrama
de Si mateix, mostrant com vos exalça?
¿Qui pot loar lo vostre sant martiri,
marte vivint, marte finant la vida?

PROVESIÓ: 8.—*guod scripsi, scripsi*, 'el que escriví, escrit queda'; 78.—*callament*, orig. *callmaent*.

¿Qui pot loar la · ncesa lum del ciri,
encés d'amor, que · n lo mortal cautiri
10 may se paguà per colps ni per ferida?
Loe-us Aquell que · n los muscles portàveu,
d'on tan grans dons per grans virtuts guanyàveu.

- [f 2] ¡O fort gigant de cor hi d'estatura,
 fort de valer hi fort en bones obres!
 ¡O fort gigant, cavaller de ventura,
 fort capità de força molt segura,
 on sens perill se retrahuen los pobres!
 ¡O fort gigant, armat de la temprança,
 ab fort escut de ffe per als encontres!
- 20 ¡O fort gigant, ab fort hi valent lança
 de caritat, y ab l'elm fort d'esperança!
 Lo fort Sathan vencés, qui · ns fa les contres,
 armat lo cos ab tota jentilea
 d'aquella fort virtut de fortalea.
 Quant vós sentís dins vostre cor encendre
 falles de ffe ab què l'ànima · s crema,
 quant vós sentís del Qui no · s pot comprendre
 lo pes tan gran, obrís tantost l'entendre
 y a Déu servir volgués d'amor extrema.
- 30 Quant vós sentís que Déu inmens perdona
 als pecadós, hi daurada corona
 guanyen aquells a despit del diable.
 De greu pecat, vostre sperit, delliure,
 donàs a Déu, qui us donà l'etern viure.
 Jerònim Martí,
- [XI] 7.—*mar*te, per ext. 'guerrer'.

XII

DEL MAGNÍFICH NARCÍS VINYOLES

Del zodíach, on són los dotze signes,

[f 2 v] daurats platons de la correga bella,
 sant gloriós, insigne dels insignes,
 les mans de Déu ab mostres més que dignes
 meritament vos han feta civella,
 d'on Ell és cap per nova maravella,
 planta de goig en l'ort, divinal edra
 ab mil rael de ffe per Ell filada,
 del nom de Crist una scolpida pedra,
 10 font de virtuts tan gran, que per vós medra
 lo desmedrat mirant vivificada
 la palma · n vós, que · n vós floreix granada.
 Vós, cavaller, portàs Déu per divissa,
 del Fil, Jhesús crucificat, la · mpresa,
 la sua sanch, vestida per camisa.
 Ab preu tan gran pagàs la mortal cisa,
 ver penident tenint vera promesa.
 L'ànima · m foch de ver · amor encesa,
 vós griu portàs, aquell gran Alexandre,
 20 l'increat Sol que vem sol en vós pondre.
 Morint per Ell, pogués en Ell romandre
 enamorat com d'Ero fon Leandre.
 Si vós l'oiu y li podeu respondre,
 ¿qui pot, loant, de vós lahós compondre?
 Com per lo riu passant los que passàveu,
 passants n'aveu al cel suma no poca,

[f 3] la caritat, la mar hon navegàveu,
 vós lo cridau y, Déu cridant, invoca
 la vostra mà, que dignament lo toca.
30 Y, finalment, mostrat haveu la suma
 de l'increat en creada figura,
 passant lauger per l'aygua com la scuma.
 Ni passarà ni passàreu fretura,
 puix l'Inmens d'aquella fon mesura.

Vinyoles.

XIII

DE JAUME FERRER, ESTUDIANT.

Velera nau de sant peregrinatge
als peregrins de la mortal ribera,
en vós trobà lo gran Senyor passatge,
hi us ha guiat, puix véu qu' éreu guiatge
assegurant perillosa carrera.
Barca d'amor, la creu fon vostra · ntena,
virginitat, les veles que portàveu.
De lum de ffe haveu mostrat carena.
Brúxola us fon lo que · n vós se nomena,
10 Cristòfol sant, quant Déu inmens cercàveu.
A vós, gran leny, devot desig fon proa,
y Déu, pilot ab qui lo món vos loa.
Fort cavaller que ·ls altres tots avança,
armat secret, entràs en la batalla.
De fortitut fon vostra dreta lança,
lança d'azer tenprat de gran temprança,

[f 3 v] y, omiliat, vos fon cota de malla.

Axí vencés lo món y lo diable

entrant en camp ab molt justa querella,

[XII] 2.—*platons (plató)*, 'bolla que es posava a una corretja, siga per ornament, siga per servir de fermall'; 19.—*Alexandre*, al·lusió a Alexandre el Magne; 22.—*Ero... Leandre*, famosos amants mitològics.

20 d'on trihunfant, hixqués tan commendable,

que us dien tots dels màrtirs més loable,

puix que, morint, guanyàs corona bella.

Si ·l Rey dels reys en vostre strado · s mira,

bé mereixeu de gran molt gran cadira.

Castell molt alt d'excelents privilegis,

fundat estau de diamants en roques.

Y, esent entorn murat d'àngels egregis,

feren en vós, infels, grans sacrilegis,

quant dels combats sentís penes no poques.

30 Un rey cruel de mort l'ànima us feya

per aterrar la vostra força santa.

Contraminant, restàs fort en la Sgleya.

Gran capità, Sansó tan fort no · s veyà

com vós, portant lo Fort que ·ls forts espanta.

Dolç marçapà, l'amarga lengua trista

vós m'endolciu perquè del dol no · m vista.

J. Fferrer, clergue.

XIV

DE BALTAZAR JOHAN BALAGUER

Loau tal sant, ¡o sol, luna y esteles!

mudant los raigs en metres per miracle.

Loau tal sant, puix li fós les caneles

quant ell, cubert dels prims sedats y teles

de puritats, a Déu fon tabernacle.

[f 4] Loau tal sant, ¡o çels! fent-li spectacle,
 puix fós d'aquell richs palis y cortines.
 Loau tal sant, los àngels, sens obstacle,

[XIII] 2.—*peregrins*, orig. *Pereregrins*

puix ministràs son daurat abitacle,
 10 ple de robins d'amor y pedres fines.
 Loau tal sant, fruytals, arbres y plantes,
 y en groses grans mudau les fulles tantes.
 ¿Qui ·l loarà, que ses espatles santes,
 portant l'Inmens, ver parahís tornaren?
 ¿Qui ·l loarà si dir no podem quantes
 són les virtuts ab què féu dignes mantes
 a pobles tants que molt del çel poblaren?
 ¿Qui ·l loarà si ·ls mèrits seus passaren
 tots los nou çels, fent devallar l'Inmoble?
 20 Qui ·l loarà si ·ls muscles seus bastaren
 portar lo món y a si mateix portaren,
 Aquell portant, que porta ·n Si tot moble?
 ¿Qui ·l loarà si pel riu ell passava
 en lo riu que ·l món de culpes lava?
 Calle, donchs, yo, que tot mon dir se trava,
 Cristòfol pur, puix Déu ab Si us abrigua.
 Calle, donchs, yo, puix vostre cap portava
 corones tres quant d'Ell vos coronava,
 l'ànima y cos y deytat fent ligua.
 30 Calle, donchs, yo, ¡o fort castell que ·s ligua
 ab Déu tan bé, que lança l'adversari!

[f 4 v] Calle, donchs, yo, puix vol l'Etern que stiga
 de l'altra creu la gran bandera · ntegra,
 en vós fundat en roques de calvari.
 Calle, donchs, yo, puix teniu cel y terra
 y hun vall de sanch que ·ls enemichs aterra.
 Balaguer.

[XIV] 34.—vos, orig. *nos*.

XV

DE PERE MARTÍNEZ

Torre de ffe ab grans virtuts,
 tèber molt pur y tret d'infel arena,
 rich diamant y fina caramida,
 lo toch perfet de vostra santa vida
 a Déu tirà del cel fins vostra squena
 tant, que d'Ell tot vos haveu fet cadena.
 D'Ell, vostre nom y lo trist infern s'esglaya
 mirant l'Etern, que · n vós, gran sant, reposa.
 ¡O gran palau y molt daurada naya!
 10 De tal castell Jhesús és l'atalaya.
 Dels parts del cel sou tan perfeta rosa,
 que · n mans de Déu per dignitat se posa.
 Pasàs gran temps ab la presona casta,
 molts peregrins pel riu fent pont d'aquella.
 De pietat tenint l'ànima basta,
 axí gustàs de caritat la pasta,
 que l'esperit en tot se renovella,
 un fènis sant, ab tanta maravella.
 Lo sagrat seny, la divinal morlana

[f 5] 20 sonà cridant lo vostre nom santíssim
ab grans tres crits, y, responent de gana
en lo darrer, trobàs en carn humana
un chich Infant pus alt que vós, altíssim,
lo Qual passar per l'aygua fós digníssim.
Feu que lo braç de l'etern Déu nos signe,
puix lo servís de tan real cadira.
Cel perfet sou tenint tal pes condigne.
Tan gran virtut, terror és del maligne.
Vós meritàs que nengun mal no ·l fira
30 al qui tots jorns devotament vos mira.
Leny gloriós on Déu Fill se deporta,
crit despertant molts infels que dormien;
arbre plantat en l'ort d'eternal orta;
fruyt saborós que nostres mals conforta.
Molt sant naucher, passau los que confien
en vós, devots, segurs que no desvien.
Martínez.

XVI

DE FFRANCESCH BURGUNYÓ

Calle ma beu, puix que loar no basta
les grans laós de vós, Cristòfol digne.
Calle ma veu mirant lo qui s'engasta
en vostre coll, y de tan fina pasta
gusta, vivint, vostre esperit benigne.
Calle ma veu y parlen vostres obres,
dignes de dir y dignes de corona.
Calle ma veu, puix mil lengues són pobres,

[f 5 v] y tots los vius serien poch's manobres
 10 en blasonar lo grau que Déu vos dóna.
 Calle ma veu y parle ·l qui us cridava
 ab dolços crits mostrant quant vos amava.
 Del Rey major cerquant l'estat pus noble,
 trobàs un Rey que ·ls altres reys governa.
 Del Rey major prengué's aquell rich noble
 d'amor y fe, quant convertís gran poble
 mostrant, vençut, lo Satan qui ·ns inferna.
 Del Rey major portant lo pes que pesa,
 ab gran treball portàs Aquell qui ·ns porta

[XV] 2.—*tèber*, 'or verge'.

20 Del Rey major, la divinal altesa
 que ·ls cels ni ·l món ni ·ls àngels han compresa,
 en vostres sants muscles veig se deporta.
 Del Rey major les cames fan cadena
 a vostres pits, de gràcies molt plena.
 De vostre cos, en aygües d'amargura,
 ver penident, varàs la nau tan noble.
 De vostre cos la marca y la pintura
 fon Jhesuscrist, que la vostra tristura
 fa converti en goig de tot lo poble.
 30 De vostre cos les grans mortals ferides,
 huy resplandents, se mostren en la glòria.
 De vostre cos, les obres excel·liries,
 Tan excel·lents, guanyen, y favorides,

[f 6] corones tres per la vostra victòria.
De vostre cos, puix féu dels çels conquesta,
tots los mortals y ·ls àngels fan gran festa.
Burgunyó.

XVII

D'EN LOÍS GARCIA, NOTARIO.

Canbi paràs contra ·l Sathan qui us postra
quant d'aquest món vós canbiàs lo viure.
De richs joyells fés senyalada mostra
en banch de ffe, que fon senyora vostra,
caritatiu, que no ·s pot més descriure,
cast, pur e net, verge, que us fa reviure.
Lo libre fon la ley evangelista
que de l'alt cel los grans secrets descobre.

[XVI] 3.—*s'engasta*, orig. *s'engasta*.

10 Ploma tingués del gloriós salmista,
y, dels elets essent guarnid[a] lista,
per als infels fós encès canelobre,
puix que los raigs de vostra lum los cobre,
Los vostres sanchs de ferma esperança
foren tots plens quant rebés l'aygua pura.
Brollà dins vós la font que cruel lança
féu al costat del ver Déu y balança,
hon se pesà lo rescat de natura,
per tots morint la humanal figura.
Guanyàs molt bé ab tèber fi de mena
20 lo món lexant, seguint la ley divina.
Fon qui us levà dels hulls la streta bena,

[f 6 v] infant Jhesús, portant-lo · n vostra squena,
 ver pel·liquà, y donà-us medicina
 l'Esperit Sant, qui tant vos il·lumina.
 Grans contes fés venint vós a la luyta
 de Lucifer, trahent lo just sumari,
 quant, per la creu, se mes aquell en fuyta.
 Lavós gustàs de la divina fruyta
 que ·l fust donà dins en Monthe Calvari,
 30 dexant confús l'enich e gran falsari.
 Recambiàs prenent colps e tortures;
 ab cor homil rebés tal inproperi;
 axí volgués escampar les sanchs pures,
 que mereixqués les divinals pastures,
 als ulls del rey donant gran refrigeri;
 dons podem dir que gran sou en l'imperi,
 Loís Garcia.

[XVII] 1.—*Canbi* (*canvi*) al manuscrit *lanbi*, entre caçadors, 'substitució que fa un animal perseguit de caçadors, posant en el seu lloc un altre animal per tal de burlar els seus perseguidors' (DCVB, 2); 13.—*sanchs*, orig. *sachs*.

XVIII

DE MOSÉN DIMAS, A LA HONOR.

Hon Déu està localment se nomena
 ver parahís de glòria superna.
 Donchs, aquell jorn que ·ll tingués en la squena
 vós, beneyt sant, tingués delit sens pena;
 divina lum mostrant, fós la lanterna,
 senblant al cel, de resplandor eterna.
 Al cel tan clar com vós, esteles foren
 les grans virtuts, y Déu, sol de justícia;
 àngels entorn, los peixos que adoren
 10 son Creador, y ·ls sants, que molt l'onoren;

[f 7] los peregrins, que passàs ab cobdícia,
 foren ab vós en trihunfant malícia.
 Lo vostre nom, Cristòfol, nos designa
 lo que portàs portant a Qui us portava.
 Portar a Déu vostra presona digna
 és un deport que l'etern delit consigna,
 que · n port segur, dexant al Qui us guiava,
 porta y camí del cel vos designava.
 Donchs, per portar inextimable bala,
 20 port mereixqués de sobirana glòria.
 Portes obrís en la divina sala
 quant barca us fés, donant franca la scala
 als pasatgés de molt digne memòria,
 puix per aquels hagués del món victòria.
 Del flum Jordà prenent lo sant batisme,
 ciri fós vós encès de lum divina.
 Corona us fon lo Fill de Déu altisme,
 qui us defené del Príncep de l'abisme,
 vist que, cremant, lo vostre cor s'inclina
 30 desestimar la trista carn mesquina.
 Y regualà la vostra pura çera
 quant, molt homil, de mort prengué sentència.
 Y ara molt més cremau sobre la spera
 de caritat, mostrant-nos la carrera,
 creixent pel món vostra gran excel·lència
 des que fruïu la divinal essència.

[f 7 v] SENTÈNCIA BREUMENT ORDENADA EN LO JOHÍ
DEL MARÇAPÀ.

Diffícil cossa · s ben jutgar
quant tots veniu a parejar
ab egualtat.

Cercat aveu, y aveu trobat,
alta sentència,
y en alt estil, ab eloqüència,
l'aveu posada.

Tots teniu obra coronada,
tots guanyau pris,

10 tots haveu dit tan dolç, tan lis,
que no sabem
a qual de tots vos declarem
ésser millor.

Si us mostra clar lo guanyador
nostre johí,
algú dirà que perjohí
li havem fet,
Per ço vollríem tan perfet
nostre jutgar,

20 que no · s vejen perjudicar
los que perdran.

Axí, huyt parts, donchs, se faran
del marçapà,
y caseu part s'enportarà.

[XVIII] 9.—*àngels*, orig. *augels*.

Si · l guanyador

- [f 8] serà cortés repartidor,
 que axí u faça.
 Pronunciant en esta plaça
 que deu guanyar
- 30 Jerònim Martí, singular.

Latis.

XIX

IN LAUDEM BEATI CRISTOPHORI, CARMINA HEROICA.

- Maxime divorum Cristophore vertice maior
Cristum fuit ille gigas immensi corporis Atlas
Quod namque cyclos vastans sicala Poliphemus iora
Sic animo maiore nites acminune prestas.
Olli humeris mundum fessis torsere gygantes
At tu orbem dominumque orbis geris in civuus heros
celicolum: tantique honoris et letus honoris
Ingentes superas fluctus Neptunna monstra
Victor onans medioque freta ripaque potitus:
- 10 Non tibi divicie cordi non vana fuere
 Inperia gentili exuto sorde: sed uni
 Cristicola invixus domino testante probasti
 Martirio invictus gladioque nimisque tyrani:
 Pro quo summa data en tibi gracia et gloria Olympo
 Ut correpta lenes inimico membra labore:
 Palmaque qua túnica dextram gressusque regebas
 Et que cesa diu pàtria tellure relictà
 Arnerat: specunemque haste contique ferebat

[f 8 v] Fronole nona et pomis virnit mirabile dictu
20 Ergo age languentes defende doloribus artus
Has quincunque tibi refferat pro carmine laudes.

SENTÈNCIA: 10.—*haveu*, orig. *haeuu*; 20.—*vejen*, orig. *veja*.

A honor e glòria de la Sa[n]tíssima Trinitat y lor del
bienaventurado sent Cristòfol, fonc acabat de emprentar
la present obra per Pere Tringer, libreter, en la molt in-
signe e noble Ciutat de València, a III de febrer, any de la
Nativitat de Nostre Senyor Déu Jhesuscrist MIL. y CCCC.
LXXXXVIIJ.

CARMINA HEROICA: 3.—*Poliphemus*, orig. *Polpihemus*; 5.—*torsere*, pro-
bablement *torquere*; 5.—*gygantes*, orig. *gygautes*.